

1. მეცნიერება Sciences

სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარების პრიორიტეტული ღონისძიებები

გურამ ალექსიძე-საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის პრეზიდენტი, აკადემიკოსი,

გივი ჯაფარიძე-საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი, აკადემიკოსი,

ომარ ქეშელაშვილი-საქართველოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ეკონომიკის სამეცნიერო განყოფილების აკადემიკოს-მდივანი, აკადემიკოსი.

საკვანძო სიტყვები: სოფლის მეურნეობა, მდგრადი განვითარება, პრიორიტეტი, მიზნობრივი პროგრამები, პერსპექტივა, პროგნოზი, ტექნოლოგია, მაპროფილელები დარგები, სამთო სოფლის მეურნეობა, ეკონომიკური მექანიზმი, აგროტურიზმი, ფერმერული მეურნეობა.

რეზიუმე

აღნიშნულია, რომ საქართველოს მრავალდარგოვანი სოფლის მეურნეობა ახალი რეალობებისა და გამოწვევების წინაშე დგას, რაც ეფუძნება უნიკალურ და ხშირ შემთხვევაში განუმეორებელ გეოგრაფიულ-ლანდშაფტურ და ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებს და რასაც განაპირობებს ახალი, პროგრესული, უნარჩუნო ტექნოლოგიების გამოყენების აუცილებლობა, აგრეთვე სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფისა და ეკონომიკური ზრდის მოტივაცია. ასეთი, ფუნდამენტური მოთხოვნების დაცვისა და რეალიზაციის გარეშე მომავლის სოფლის მეურნეობის, საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობებზე მორგებული, მარკეტინგულად გააზრებული მოდელი ვერ იქნება აგებული და მიუღწეველი დარჩება თანამედროვე წარმოების რაციონალური განვითარება.

საზვასმულია, რომ მომავლის სოფლის მეურნეობა სრულიად ახლებურად უნდა იქნეს გაგებულ-ახსნილი. იგი, პროგრამირებულ სოფლის მეურნეობად უნდა იქცეს და ამ პრინციპს უნდა მოერგოს როგორც მისი პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრა ასევე მათ სარეალიზაციოდ გამიზნული კომპლექსური ღონისძიებების დასახვა და განხორციელება.

გამოყოფილია საკვლევი კომპლექსური მიზნობრივი პროგრამები.

აღნიშნული მიზნობრივი პროგრამების დამუშავების შედეგებზე დაყრდნობით, სოფლის მეურნეობის მდგრადი განვითარებისათვის ჩამოყალიბებულია ფართომასშტაბური და კომპლექსური, სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ღონისძიებები.

საზვასმულია, რომ თითოეული სასოფლო რაიონისათვის უნდა დამუშავდეს: სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროგრამები, საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოების ზონალურად დიფერენცირებული ეროვნული სახელმწიფო პროგრამა, მთიანი რაიონების განვითარების სტრატეგიული მიმართულებები და ღონისძიებები, სოფლის მეურნეობის ეკონომიკური მექანიზმი.

მითითებულია, რომ სოფლის მეურნეობასთან დამოკიდებულებით საჭირო ხდება თითოეული რაიონის მიხედვით დამუშავდეს აგროტურიზმის განვითარების პერსპექტიული რეკომენდაციები. საჭირო იქნება შედგეს აგროტურიზმის რეგიონული ატლასი, რაც მარკეტინგული მოტივაციების რეალიზაციისა და უზრუნველყოფის საფუძვლად იქნება მიჩნეული.

აღნიშნულია, რომ ამჟამად, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ჩამორჩენილობას გადაწყვეტწილად განაპირობებს ის, რომ ფერმერულ მეურნეობებში, რომლებიც უნდა ჰქმნიდნენ ამინდს მთელ აგრარულ სექტორში, უკიდურესად დაბალია აგროტექნიკურ და ზოოტექნიკურ ღონისძიებათა დონე. ყოველივე ამას ემატება ისიც, რომ ფერმერებსა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტებს არ გააჩნიათ სათანადო აგრონომიული და ზოოტექ-

ქნიკური განათლება. სწორედ ამით არის გაპირობებული ფერმერულ მეურნეობათა ჩამორჩენილობა და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დაბალი დონე.

ამ პრობლემის გადასაწყვეტად სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში შეიქმნა ფერმერთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა კვალიფიკაციის ამაღლების სასწავლო ცენტრი, რომელმაც უნდა გამოიყენოს ფერმერთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა სწავლებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ახლებური სისტემა. ამ საქმეს სახელმწიფოს მხრიდან ფინანსური მხარდაჭერა სჭირდება.

საქართველოს მრავალდარგოვანი სოფლის მეურნეობა ახალი რეალობებისა და გამოწვევების წინაშე დგას, რაც ეფუძნება უნიკალურ და ხშირ შემთხვევაში განუყოფელ გეოგრაფიულ-ლანდშაფტურ და ნიადაგურ-კლიმატურ პირობებს და რასაც განაპირობებს ახალი, პროგრესული, უნარჩუნო ტექნოლოგიების გამოყენების აუცილებლობა, აგრეთვე სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფისა და ეკონომიკური ზრდის მოტივაცია. ასეთი, ფუნდამენტური მოთხოვნების დაცვისა და რეალიზაციის გარეშე მომავლის სოფლის მეურნეობის, საგარეო-ეკონომიკური ურთიერთობებზე მორგებული, მარკეტინგულად გააზრებული მოდელი ვერ იქნება აგებული და მიუღწეველი დარჩება თანამედროვე წარმოების რაციონალური განვითარება.

უკანასკნელი ათეული წლების განმავლობაში ქვეყანაში გატარებულმა აგრარულმა პოლიტიკამ ვერ მოიტანა სასურველი შედეგები, რასაც დაემატა საბაზრო ურთიერთობებზე გადასვლის ნაჩქარევი და ხარვეზიანი ეტაპი. ამან დიდი დისპროპორციები შექმნა სოფლის მეურნეობაში და საგრძნობლად შეაფერხა მისი განვითარება.

მომავლის სოფლის მეურნეობა სრულიად ახლებურად უნდა იქნეს გაგებულ-ახსნილი. იგი, პროგრამირებულ სოფლის მეურნეობად უნდა იქცეს და ამ პრინციპს უნდა მოერგოს როგორც მისი პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრა ასევე მათ სარეალიზაციოდ გამიზნული კომპლექსური ღონისძიებების დასახვა და განხორციელება.

ამისათვის, სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის მიერ უნდა განისაზღვროს სამეცნიერო-კვლევითი მიმართულებები და მისი ცალკეული რგოლის მიხედვით შედგეს მათი დამუშავების პროგრამები, რომლის რეალიზაციაც უნდა მოხდეს ამ აკადემიის საერთო კოორდინაციითა და მეთოდოლოგიური უზრუნველყოფით.

ასეთ საკვლევ მიმართულებებად შეიძლება გამოიყოს შემდეგი კომპლექსური მიზნობრივი პროგრამები:

1. სოფლის მეურნეობის ძირითადი ტენდენციების, განვითარების მარკეტინგული სტრატეგიის, პერსპექტიული ამოცანებისა და პრიორიტეტების განსაზღვრა;
2. მიწათმოქმედების პროდუქტიულობის ამაღლებისა და მდგრადობის უზრუნველყოფის ზონალურ-დიფერენცირებული ტექნოლოგიური პოტენციალის კომპლექსური სისტემისა და სტრატეგიულ-პრიორიტეტული რეკომენდაციების დამუშავება;
3. მეცხოველეობის პროდუქტიულობის ამაღლებისა და მდგრადობის უზრუნველყოფის ზონალურ-დიფერენცირებული ტექნოლოგიური პოტენციალის კომპლექსური სისტემისა და სტრატეგიულ-პრიორიტეტული რეკომენდაციების დამუშავება;
4. კვების მრეწველობის განვითარების ზონალურ-დიფერენცირებული ტექნოლოგიური პოტენციალის კომპლექსური სისტემისა და სტრატეგიულ-პრიორიტეტული რეკომენდაციების დამუშავება;

აღნიშნული მიზნობრივი პროგრამების დამუშავების შედეგებზე დაყრდნობით, ზემოთ მოხაზული, მომავალზე ორიენტირებული ამოცანის გადაჭრა ფართომასშტაბური და კომპლექსური, სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის ღონისძიებების გატარებას მოითხოვს, რაც ეტაპობრივად უნდა განხორციელდეს.

➤ უპირველეს ყოვლისა საჭიროა ჩატარდეს მიწის რესურსებისა და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების ზუსტი, რაიონულ და საწარმოთა დონეზე აღრიცხვა და დადგინდეს მათი მიწათმოსარგებლეთა მიხედვით განაწილების მდგომარეობა. ეს არის საფუძველთა საფუძველი სოფლის მეურნეობის სწორი და გამართული განვითარებისათვის და ამ მიმართულებით დასახულ კომპლექსურ ღონისძიებათა გასატარებლად;

➤ უნდა გადაისინჯოს და მეცნიერულად განისაზღვროს სტრატეგიულად გააზრებული და მარკეტინგულ მოთხოვნებზე მორგებული სოფლის მეურნეობის განვითარების პრიორიტეტები, მომავლისათვის მისაღები დარგობრივი სტრუქტურა (სპეციალიზაცია), სოფლის მეურნეობის საწარმოო სპეციალიზაციის ზონებისა და ცალკეული რაიონის მიხედვით. ამის შესაბამისად უნდა დადგინდეს დარგებისა და სასოფლო-სამეურნეო კულტურების გაადგილებისა და შეთანაწყობის პროპორციები და მისაღები ვარიანტები (ფარგლები); გათვალისწინებული უნდა იქნეს სანაწევრლო და შუალედური კულტურების, ასევე ტრიტიკალეს მოვლა-მოყვანის, აგრეთვე ახალი კულტურების (კივის და სხვა, ასევე თხილის) გაშენების პერსპექტივები.

- უნდა დამუშავდეს სოფლის მეურნეობის განვითარების ოპტიმიზირებული პროგნოზი თვალსაწიერი და შორეული პერიოდისათვის, ზონალურ ჭრილში, რაც მეცნიერულ საფუძვლად დაედება მისი თითოეული დარგის განვითარებას;
- საგანგებოდ უნდა შემუშავდეს მემარცვლეობის, როგორც სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფი მიმართული დარგის, სახელმწიფო პროგრამული რეკომენდაციები და პრიორიტეტულ-სტრატეგიული მიმართულებები, მისი მდგრადი და სტაბილური განვითარებისათვის. ამ სახელმწიფოებრივ პროგრამულ დოკუმენტს თან უნდა ახლდეს პასუხისმგებელი შემსრულებლების (უწყებების) ჩამონათვალი და სათანადო ფინანსური და სამართლებრივი უზრუნველყოფის გარანტიები;
- უნდა შემუშავდეს პერსპექტიული (აღრე მაპროფილებელი) დარგის-მეჩაიეობის აღდგენა-რეაბილიტაციის სახელმწიფო პროგრამა, მისი უზრუნველყოფის ტექნიკურ-ტექნოლოგიური და ეკონომიკური მექანიზმის ასახვით. ამის აუცილებლობა დასტურდება დასავლეთ საქართველოში გავრცელებული წითელმიწა, ყვითელმიწა და ეწერ-ტიპის ნიადაგებით, რომელიც დღეს არაეფექტურად არის გამოყენებული და მისი სამეურნეო პოტენციალის მაქსიმალური ათვისება მხოლოდ მეჩაიეობის, მეციტრუსეობისა და სუბტროპიკული მეხილეობის ფართოდ განვითარებითაა შესაძლებელი;
- ასეთივე სახელმწიფოებრივი პროგრამები უნდა დამუშავდეს საქართველოს სოფლის მეურნეობის მაპროფილებელი დარგების: მეხილეობისა და მევენახეობის, აგრეთვე საადრეო მებოსტნეობის, სასათბურე მებოსტნეობისა და საადრეო მეკარტოფილეობის მიხედვით, მათი კვების მრეწველობასთან ინტეგრირებული (შეთანაწყობილი) განვითარების გათვალისწინებით;
- საგანგებო ყურადღებას მოითხოვს მეაბრეშუმეობა. ამ დარგს, საქართველოში, განვითარების დიდი ტრადიციები გააჩნია, თუმცა, უკვე რამდენიმე ათეული წელია არ ექცევა სათანადო ყურადღება. ამ მხრივ კი ფართოდ შესაძლებლობები არსებობს, განსაკუთრებით დასავლეთ საქართველოში, სადაც შესაძლებელია გაშენდეს თანამედროვე ტექნოლოგიებზე მორგებული თუთის პლანტაციები. ეს აუცილებელს ხდის დამუშავდეს მეაბრეშუმეობის აღდგენა-რეაბილიტაციის სახელმწიფო პროგრამა. ამას საფუძვლად უნდა დაედოს სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის ხაზით მომზადებული ფუნდამენტური ნაშრომი მეაბრეშუმეობის განვითარებისა და აღდგენა-რეაბილიტაციის შესახებ;
- თუ გავითვალისწინებთ მსოფლიოში ქართული ფუტკრის ფენომენის აღიარებას, პერსპექტიულ და დიდი შესაძლებლობების დარგად ითვლება მეფუტკრეობა, რომელსაც გავრცელების საკმაოდ ფართო არეალი გააჩნია. ამის შესაბამისად, ასევე აუცილებელი ხდება მეფუტკრეობის განვითარების მიზნობრივი პროგრამის შემუშავება;
- უნდა შემუშავდეს რეკომენდაციები სატბორე მეთევზეობის განვითარების შესახებ. საქართველოში ამ დარგის განვითარების დიდი შესაძლებლობები არსებობს, რასაც განაპირობებს ბუნებრივი ტბებისა და წყალსაცავების ფართო ქსელი. ნიშანდობლივია, რომ საქართველოში არსებობს 860 ტბა;
- თბილისის საგარეუბნო ზონაში და ქვეყნის მსხვილი რეგიონული ცენტრების (ქუთაისი, ბათუმი, ზუგდიდი და სხვა) სიანლოვეს, ეკონომიკურად და სტრატეგიულად გამართლებულია შეიქმნას მერძულ-მეხორცული ტიპის მესაქონლეობის სახელმწიფო კომბინატები და მეკვერცხულ-მეხორცული ტიპის მეფრინველეობის ფაბრიკები, სადაც განთავსდება ჯიშობრივი პირუტყვი (ფრინველი) და რომელიც უზრუნველყოფილი იქნება მტკიცე მატერიალურ-ტექნიკური ბაზითა და უახლესი, ელექტიფიცირებული ტექნოლოგიებით. ასეთი კომბინატები (ფაბრიკები) ინტეგრირებული უნდა იყოს კვების მრეწველობასთან და იქ ერთიან ციკლში უნდა მოექცეს პროდუქციის წარმოება, გადამუშავება (მ.შ. ექსპრეს-გადამუშავება), შენახვა (მ.შ. სამაცივრო), რეალიზაცია. მათ უნდა გააჩნდეთ საკვლევი სამსახური, სპეციალური (ქიმიურ-ტექნოლოგიური) ლაბორატორია, მონიტორინგისა და მარკეტინგული სამსახურები, საკუთარი საბაზრო სეგმენტები. ასეთი მიდგომის რეალიზაციას მომავლის სოფლის მეურნეობა მოითხოვს, რაც აამაღლებს სახელმწიფოს როლსა და ფუნქციას ქვეყნის ეკონომიკის განმტკიცებაში;
- პერსპექტიული მიდგომაა შეიქმნას სოფლის მეურნეობის პროდუქციის რეალიზაციის „საკუთარი საგარეო“ ბაზრები. მისი ერთ-ერთი მიმართულება იქნება საზღვარგარეთის ქვეყნების საბაზრო სეგმენტებთან შესაძლო ინტეგრირება;
- პერსპექტიული მიდგომაა შეიქმნას „სამეცნიერო-ტექნიკურ-ტექნოლოგიური“ ბანკი და ამის შესაბამისად სამეცნიერო კვლევის შედეგების (სამეცნიერო პროდუქციის) საზღვარგარეთ გატანა. ასეთი შეიძლება იყოს: ხორბლის, სიმინდის, ხეხილის, ვაზის და ა.შ. სელექციის მიღწევები; სხვადასხვა სახის პროდუქციის (ქვევრის ღვინის, აბრეშუმის, თაფლის, თუშური ცხვრის ყველის) დამზადების ტექნოლოგიები და ა.შ; სამთო მიწათმოქმედების სამექანიზაციო საშუალებების მოდიფიკაციები და სხვა;

➤ უნდა შედგეს სოფლის მეურნეობისადმი სახელმწიფო ფინანსური დახმარების პროგრამა, რომელშიც მთავარი საკითხი უნდა გახდეს კერძო სასოფლო-სამეურნეო სექტორის დაკრედიტება, როდესაც სესხები შეიძლება მიეცეს თამასუქის ქვეშ, მომავალი მოსავლის რეალიზაციის ამონაგებიდან დაფარვის პირობით. ამასთან, ფასწარმოქმნაში გამოყენებული უნდა იქნეს თუნდაც ერთი სამეურნეო წლის მანძილზე ჩამოყალიბებული საბაზრო ფასების დონე. სასოფლო-სამეურნეო წარმოებისათვის აუცილებელ რესურსებზე, მანქანებზე, ინვენტარზე, ნავთობპროდუქტებზე, სასუქებსა, პესტიციდებსა და ჰერბიციდებზე გამორიცხული არ უნდა იქნეს სამრეწველო საქონლის აგრარულ სექტორის პროდუქციაზე გაცვლის საკონტრაქტო სისტემის გამოყენება;

➤ უნდა შეიქმნას სახელმწიფოს დახმარებით საინვესტიციო ბანკების (სახელმწიფო, სააუქციონო და კოოპერაციული) ფართო ქსელი. მათი მთავარი ფუნქცია უნდა გახდეს კომერციულ საფუძველზე მთელი საინვესტიციო ფინანსური ბრუნვის ორგანიზაცია, საწარმოთა იჯარით გადაცემა, აქციების ყიდვა-გაყიდვა, გრძელვადიანი სესხების გაცემა და ა.შ. დღეს რეალურად არ მოქმედებს გრძელვადიანი დაკრედიტების ინსტიტუტი, რომლის გარეშეც სასოფლო-სამეურნეო საწარმოების ხსნა შეუძლებელია;

➤ მინიმუმამდე უნდა შემცირდეს სუბსიდიები სახელმწიფო ბიუჯეტიდან და იგი უნდა შეიცვალოს სესხებით, ამით გაიზარდოს ფულის რესურსების გამოყენების ეფექტიანობა;

სოფლის მეურნეობის სტაბილური და მდგრადი განვითარებისათვის საჭირო პრიორიტეტულ სახელმწიფოებრივ ღონისძიებებში ცალკე უნდა გამოიყოს და ახალი მიდგომებისა და მეცნიერულ-ტექნიკური პროგრესის მიღწევების საფუძველზე უნდა დამუშავდეს და განხორციელდეს:

- ნიადაგის ნაყოფიერების შენარჩუნებისა და ამაღლების ზონალურ-დიფერენცირებული რეკომენდაციები, მინერალური სასუქების რაციონალური გამოყენების შესაბამისი ნორმატიული ბაზის ასახვით. ეს სამუშაოები უნდა მოიცავდეს განახლებული აგროქიმიური კარტოგრამების შედგენას;
- სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მავნე ორგანიზმებთან და სარეველა მცენარეებთან ბრძოლის ზონალურ-დიფერენცირებული ინტეგრირებული რეკომენდაციები, შესაბამისი ნორმატიული ბაზის ასახვით;
- წყლის რესურსების მართვის (მელიორაციისა და ირიგაციის) ზონალურ-დიფერენცირებული რეკომენდაციები, შესაბამისი ნორმატიული ბაზის ასახვით;
- სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოვლა-მოყვანის ზონალურ-დიფერენცირებული, მაღალი სამანქანო ტექნოლოგიები, შესაბამისი კრიტერიუმებისა და ნორმატიული ბაზის ასახვით;
- მეცხოველეობის თითოეული დარგის მოვლა-შენახვის ზონალურ-დიფერენცირებული ზოოტექნიკური და ვეტერინარულ-ჰიგიენური რეკომენდაციები, შესაბამისი ნორმატიული ბაზის ასახვით;
- აგროტექსერვისის განვითარების პროგნოზირებული სისტემური მოდელი, ოპტიმიზირებული ორგანიზაციული სტრუქტურისა და ზონალურ-დიფერენცირებული ტექნიკურ-ტექნოლოგიური სტრატეგიული რეკომენდაციები, რომელშიც გათვალისწინებული იქნება კერძო და კოოპერირებული ტიპის მექანიზებული სტრუქტურების ფუნქციონირება;
- ზონალურ-დიფერენცირებული რეკომენდაციები ჯიშთაგამოცდის, მეთესლეობის, სანერგე მეურნეობის, სანაშენე საქმის განვითარების სახელმწიფოებრივი უზრუნველყოფის შესახებ;
- ზონალურ-დიფერენცირებული რეკომენდაციები სასოფლო-სამეურნეო პრდუქციის გადამამუშავებელი მრეწველობის, აგრეთვე სამაცივრო და შენახვი მეურნეობების განვითარებისა და რეკონსტრუქციის შესახებ.

უნდა აღდგეს თითოეული სასოფლო რაიონისათვის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პროგრამების შედგენის პრაქტიკა, რომლებშიც ასახული იქნება: მიწის რესურსების არესებული ფონდი, დარგთა და სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა გაადვილებისა და შეთანაწყობის დასაბუთებული ვარიანტები; პროდუქციის რეალური მოცულობები და მისი მიღწევის ტექნიკურ-ტექნოლოგიური რეკომენდაციები; საწარმოო-რესურსული პოტენციალის (მ.შ. სასოფლო-სამეურნეო სავარგულების, ძირითადი საწარმოო ფონდების, მატერიალურ-ტექნიკური და შრომის რესურსების) გამოყენების რეკომენდაციები; კვების მრეწველობის პროპორციული და სოფლის მეურნეობასთან ინტეგრირებული განვითარების რეკომენდაციები; საწარმოო და სოციალური ინფრასტრუქტურის განვითარების რეკომენდაციები;

საგანგებოდ უნდა აღინიშნოს, რომ დადგა დრო შედგეს საქართველოს სასურსათო უსაფრთხოების ზონალურად დიფერენცირებული ეროვნული სახელმწიფო პროგრამა, რომელშიც ცალკე უნდა გამოიყოს თბილისის სასურსათო უსაფრთხოების პროგრამა. ამ პროგრამას უნდა ახლდეს რეალიზაციის (უზრუნველყოფის) ტექნიკურ-ტექნოლოგიური და ეკონომიკურ-ორგანიზაციული ღონისძიებები.

გადაუდებელია ისეთი პრობლემის გადაწყვეტა როგორცაა მთიანი რაიონების განვითარების სტრატეგიული მიმართულებებისა და ღონისძიებების შემუშავება, რომელშიც აისახება მათი ბარის რაიონებთან შესაძლო ინტეგრაციის ღონისძიებები, ეკონომიკური ბერკეტების მორგებულ გამოყენებაზე დაყრდნობით. ამ პრო-

გრამაში უნდა გამოიყოს პრიორიტეტული საკითხები და მათი გადაწყვეტის როგორც რისკ-ფაქტორები ისე ძლიერი და სუსტი მხარეები. ამ სამუშაოების მთავარი ორიენტირი და მოტივაცია უნდა იყოს მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება, მიგრაციული პროცესების შერბილება და ეკონომიკური ზრდა. მთიანი რაიონების ეკონომიკური და სოციალური პრობლემების დროული გადაწყვეტა მთელი საქართველოსათვის სასიცოცხლოდ აუცილებელი, გლობალური ტიპის ამოცანაა.

სოფლის მეურნეობის სტაბილური და მდგრადი განვითარებისათვის საჭირო პრიორიტეტული ღონისძიებების დამუშავებისას შემამაჯამებელ ეტაპად უნდა მივიჩნიოთ ეკონომიკური მექანიზმის განსაზღვრა, რამაც უნდა უზრუნველყოს ყველა დასახული ამოცანის რეალიზაცია. ეკონომიკური მექანიზმი, როგორც მართვის სამართავი სისტემა უნდა მოიცავდეს: ფულად-საკრედიტო ურთიერთობებს, საფინანსო-საბანკო რეგულაციებს, ფასებსა და ფასწამოქმნას, გადასახადებსა და საგადასახადო დაბეგვრას, საგარეო-ეკონომიკურ ურთიერთობებს, მენეჯმენტს (სხვადასხვა დონეზე). აქვე უნდა ჩავთვალოთ მარკეტინგული სამსახურების შექმნის ორგანიზაცია და საშინაო და საგარეო საბაზრო სექტორების გამოყოფა, პროდუქციის ექსპორტ-იმპორტის პროპორციების განსაზღვრა და მათი რეგულირების ღონისძიებები.

სოფლის მეურნეობასთან დამოკიდებულებით საჭირო ხდება თითოეული რაიონის მიხედვით დამუშავდეს აგროტურიზმის განვითარების პერსპექტიული რეკომენდაციები. სპეციფიკურ, თანამედროვე მოდელისა და მომავლის ხედვის პროგრესულ ფორმად ყალიბდება სოფლად აგროტურიზმის პროფილის ფორმირების შექმნა და მათი მორგებულ მენეჯმენტზე აგებული ფუნქციონირება.

აგროტურიზმის სფეროს სისტემური განვითარება უკვე დროის მოთხოვნა ხდება. იგი ხელს შეუწყობს იქ არსებული უნიკალური, ბუნებრივი და ეკონომიკური რესურსების რაციონალურ ათვისებას, მოსახლეობის დასაქმების პრობლემის მოგვარებას, სოციალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებას, მიგრაციული პროცესების შერბილებასა და სოფლის ეკონომიკური სიძლიერის განმტკიცებას.

აგროტურიზმის განვითარების მნიშვნელობა, ხელშემწყობი გარემოებები, აუცილებლობა და წინაპირობები დასტურდება იმით, რომ საქართველოს სოფლის მეურნეობის გაძლიერების კულტურის ნიშნები აისახა მთოლოგიურ და ეთნოგრაფიულ სიგელებში, რაც გამოვლენილია ამ დარგთან დაკავშირებულ ადათ-წესებსა და ჩვეულებებში, რელიგიურ რიტუალებში.

საქართველოში აგროტურიზმის განვითარებას იმდენად დიდი პერსპექტივები გააჩნია, რომ იგი უეჭველად მოითხოვს მართვისა და რეგულირების თანამედროვე, მომავალზე ორიენტირებული ავტომატიზებული სისტემების შექმნას, შესაბამისი ინფორმაციული ტექნოლოგიებითა და მონაცემთა ბაზით.

საჭირო იქნება შედგეს აგროტურიზმის რეგიონული ატლასი, რაც მარკეტინგული მოტივაციების რეალიზაციისა და უზრუნველყოფის საფუძვლად იქნება მიჩნეული. ასეთი ატლასის შექმნა საგარეო-ეკონომიკურ ურთიერთობათა საერთო სისტემაში უდავო სიახლეს წარმოადგენს.

აგროტურიზმის განვითარება საქართველოში, სხვა, ბევრი სპეციფიკური და მკაცრად მიზნობრივი ამოცანის გადაწყვეტასაც მოითხოვს, რამაც საბოლოო ანგარიშით უნდა შექმნას აგროტურიზმის ერთიანი, ცენტრალიზებული სისტემა და სამსახური, რომლის რეალიზაციაც განამტკიცებს ქვეყნის ეკონომიკურ და სოციალურ პოტენციალს და აამაღლებს მის როლსა და ფუნქციას მსოფლიო თანამეგობრობაში

უნდა აღინიშნოს, რომ ამჟამად, სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ჩამორჩენილობას გადამწყვეტწილად განაპირობებს ის, რომ ფერმერულ მეურნეობებში, რომლებიც უნდა ჰქმნიდნენ ამინდს მთელ აგრარულ სექტორში, უკიდურესად დაბალია აგროტექნიკურ და ზოოტექნიკურ ღონისძიებათა დონე. არ გააჩნიათ სათანადო მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა, აქვთ (ან საერთო არ გააჩნიათ) მოძველებული ტექნიკური საშუალებები, აკლიათ ან არ შეუძლიათ შეიძინონ მინერალური სასუქები, სარეველა მცენარეებთან საბრძოლველი და მცენარეთა დაცვისათვის საჭირო ქიმიური საშუალებები. ნათესების თესვა ხდება არაკონდიციური სათესლე მასალით, მოშლილია სანერგე და სადედე მეურნეობები. არასრულფასოვნად ან/და საერთოდ ვერ ახერხებენ აუცილებელი, ვეტერინარულ-ჰიგიენური ღონისძიებების ჩატარებას, მოშლილია სანაშენე საქმე.

ყოველივე ამას ემატება ისიც, რომ ფერმერებსა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტებს არ გააჩნიათ სათანადო აგრონომიული და ზოოტექნიკური განათლება, არ იცნობენ და ამიტომაც არ (ვერ) იყენებენ სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოვლა-მოყვანისა და სასოფლო-სამეურნეო პირუტყვის მოვლა-შენახვის თანამედროვე ტექნოლოგიებს. სასოფლო-სამეურნეო საშუალებებს ატარებენ მოძველებული, ე.წ. ტრადიციული მეთოდებით, ხერხებითა და საშუალებებით. ფაქტობრივად, სწორედ ამ მიზეზით არის გაპირობებული ფერმერულ მეურნეობათა ჩამორჩენილობა და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების დაბალი დონე.

როგორც ჩანს პრობლემა საკმაოდ მწვავეა. მის გადასაწყვეტად სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიაში შეიქმნა ფერმერთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა კვალიფიკაციის ამაღლების სასწავლო ცენტრი, რომელმაც უნდა გამოიყენოს ფერმერთა და სოფლის მეურნეობის სპეციალისტთა სწავლებისა და

კვალიფიკაციის ამაღლების ახლებური სისტემა. ამ საქმეს სახელმწიფოს მხრიდან ფინანსური მხარდაჭერა სჭირდება.

ვფიქრობთ, ზემოთ ჩამოთვლილი პრობლემების დროული გადაწყვეტა მნიშვნელოვანწილად შეუწყობს ხელს საქართველოში აგრარული სექტორის მდგრად და სტაბილურ განვითარებას და ეკონომიკური ზრდის ფართო მასშტაბების მიღწევას.

Prioritized Activities for Sustainable Development of Agriculture in Georgia

Guram Aleksidze- President of Georgian Academy of Agricultural Sciences, Academician,
Givi Japaridze- Vice President of Georgian Academy of Agricultural Sciences, Academician,
Omar Keshelashvili- Secretary of Scientific Department of Economy of Georgian Academy of Agricultural Sciences Academician

Key words: agriculture, sustainable development, priorities, targeted programs, prognosis, technologies, key fields of agriculture, mountain agriculture, economic mechanism, agro-tourism, farming.

Abstract

Georgian agriculture is now facing new challenges and reality dictated by its unique Geographical, landscape, soil and climatic conditions. Implementation of new technologies for waste-free production and increased motivation of economic growth are fundamental to be taken into consideration when developing the programs for balanced economic growth and marketing model which will well fit to foreign economic relationships.

The article highlights the following issues: new approaches in agriculture and initiation of new plans and programs which will become essential in defining its major directions and implementation of complex activities. The author focuses on some agricultural programs which should be scientifically studied and will serve as a basis for setting up a large scale, state-based program of sustainable development of Georgian agriculture. For each region, the economic expansion program should reflect the following: social and economic growth, food safety differential approach, strategic directions for mountain regions development, and other aspects of agricultural economy.

The necessity to set up recommendations for perspective expansion for each region is underlined in the article. For this purpose, it is necessary to compile a new regional agro-tourism maps which will help establishment of marketing for regions.

The reason to some existed drawbacks in agricultural industry is a low level of agro-technical and zoo-technical approach. Moreover, the farmers and agrarian specials lack necessary updated knowledge and experience in application of modern technologies, which also negatively reflects on sustainable development of the field. To address this problem, Georgian Academy of Agricultural Sciences organized the Study Center for raising qualification of farmers and specialists of agriculture based on modern systems and approaches. This initiative is vital to ensure sustainable development of Georgian agriculture and demands sound political and financial support from Georgian government.